

Internetconsultatie beleidsnota BuHaOS

Inbreng Partos

30 maart 2022

<https://www.internetconsultatie.nl/bhosnota/reageren>

Vraag 1 van 10

Nexus (samenhang) Ontwikkelingssamenwerking & Buitenlandse Handel

Het Nederlandse bedrijfsleven kan door middel van handel, investeringen en marktkracht een belangrijke rol spelen bij een aantal van de grote wereldwijde uitdagingen van deze tijd. Om de Nederlandse inzet richting het bedrijfsleven een focus mee te geven wordt gekozen voor een focus op de “twin-transities”; de digitale transitie (via onder meer artificiële intelligentie) en de verduurzamingstransitie. Deze twin-transities op digitale innovatie en verduurzaming zullen de komende jaren een grote rol spelen om de Parijs en Glasgow-doelen voor klimaat te halen. Die doelen moeten we in Nederland halen, maar ook wereldwijd. Hoewel er een grote behoefte is aan Nederlandse expertise en investeringen, zien we dat meer nodig kan zijn om het Nederlandse bedrijven te betrekken bij deze transitie in (lage en) midden-inkomenslanden.

1. Hoe kan het Nederlandse bedrijfsleven meer betrokken worden bij de twin-transitie in (lage en) midden-inkomenslanden?

De *just transition* moet centraal staan om te zorgen dat de twin-transitie in lage en midden inkomenslanden eerlijk en duurzaam is. Nederland heeft veel te bieden als het gaat om gebruik van technologie in de circulaire economie, en bijvoorbeeld smart watergebruik in landbouw. Het integreren van een ‘just transition’ zorgt dat de negatieve impact van transitie en de digitale revolutie wordt gemitigeerd in de handelsketens die met Nederland verbonden zijn. In beide transitie vragen wij integrale aandacht voor de sociale gevolgen van transitiebeleid zodat ook de vraagstukken van kansenongelijkheid en inkomensonzekerheid, veiligheid en gezondheid, kwaliteit van werk, zeggenschap en betrokkenheid aan de orde komen

De aanpak van de klimaatverandering zorgt bijvoorbeeld wereldwijd voor ingrijpende veranderingen op de energiemarkt. Dat heeft nu en komende jaren enorme gevolgen voor de werkgelegenheid in de mijnbouwregio's. Zo ondervinden de mensen die werken en wonen in de mijnbouwregio in Colombia nu al dagelijks de impact van de sluiting van de mijnen. Omgekeerd zullen op andere plekken mijnbouw of energieproductie geïntensiveerd worden. Door sociale dialoog en andere vormen van stakeholderconsultatie onderdeel te maken van de transitie zorg je dat je de gevolgen aan het eind van de keten duidelijk zijn en er een structuur is om problemen op te lossen. Hier heeft het bedrijfsleven ook meer aan. Het maatschappelijk middenveld moet en kan niet vergeten worden.

Het is daarom ook van belang dat wetgeving een extra due diligenceverplichting bevat voor bedrijven die actief zijn in conflictgebieden.

Vraag 2 van 10

Nederland kent een lange traditie van publieke private samenwerking. Nu de mondiale uitdagingen steeds groter worden, is het van belang deze publiek-private samenwerkingen te verdiepen en te versnellen. De duurzame ontwikkelingsdoelen zijn in 2015 vastgesteld als actieplan voor overheden, bedrijven, kennisinstellingen en burgers om duurzame ontwikkeling te verwezenlijken wereldwijd.

2. Hoe kunnen overheid, bedrijfsleven en kennisinstellingen beter samenwerken om de duurzame ontwikkelingsdoelen te halen?

Binnen de ‘gouden vierhoek’ van overheid - bedrijfsleven - kennisinstellingen – middenveld, is het middenveld dé sleutel(f)actor in het tegengaan van armoede en onrecht en dé aanjager van kansengelijkheid. De Nederlandse overheid zou, omwille van de effectiviteit van haar eigen doelstellingen, maximaal moeten inzetten op het versterken van het maatschappelijk middenveld in ontwikkelingslanden.

Een sterk maatschappelijk middenveld vertegenwoordigt de stem van burgers richting zittende machthebbers en het grotere bedrijfsleven, en zet deze zowel door aanmoediging als door tegenspraak aan tot duurzaam en verantwoordelijk handelen. Juist ook in opkomende economieën waar de toenemende ongelijkheid inclusieve ontwikkeling tegengaat. Hetzelfde geldt voor de tegenmacht die het middenveld vormt tegen extremistische of andere bedreigingen van democratie en rechtstaat. Een sterk maatschappelijk middenveld in ontwikkelingslanden is daarom voorwaardelijk voor een goed functionerende, vrije en democratische rechtstaat met een florerende duurzame en inclusieve economie.

Vanuit het maatschappelijk middenveld bouwen burgers bovendien zelf aan hun eigen maatschappij. Hoe sterker het maatschappelijk middenveld in een land wordt, des te minder dus zullen externe partijen nodig zijn. Maatschappijontwikkeling is een voorwaarde voor zelfredzaamheid. Ook op regionaal en mondiaal niveau is het betrekken van burgers en het laten klinken van hun stem essentieel voor het welslagen van de processen die daar spelen; bijvoorbeeld waar het gaat om het beheren van mondiale publieke goederen of het verduurzamen van internationale productieketens.

IMVO

Internationaal maatschappelijk verantwoord ondernemen is de basis voor een effectieve, efficiënte en coherente bijdrage van bedrijven aan de duurzame ontwikkelingsdoelen, in lijn met de OESO Richtlijnen (zie ook het SER-advies ‘Kansen pakken en risico’s beheersen, over de samenhang tussen de SDG’s en IMVO’). Door integraal IMVO-beleid wordt automatisch bijgedragen aan de SDGs, helaas geldt het omgekeerde niet automatisch. Zet daarom de UN Guiding Principles for Business and Human Rights (UGPs) en OESO-richtlijnen centraal. Nederland heeft juist op dit vlak een koploperspositie als het aankomt op multistakeholdersamenwerking (overheid, bedrijven, maatschappelijke organisaties en vakbonden) en doet er goed aan hierop voort te bouwen in de ontwikkeling en implementatie van het nieuwe instrument voor ‘sectorale samenwerking’.

De dialoog tussen bedrijven, vakbonden en maatschappelijke organisaties is een essentieel onderdeel van ‘gepaste zorgvuldigheid’ zoals die betracht dient te worden in lijn met de

OESO Richtlijnen. Actieve steun en betrokkenheid van de overheid is bij een nieuw instrument voor sectorale samenwerking noodzakelijk, in het bijzonder nadat IMVO due diligence wetgeving is ingevoerd in Nederland en op een later tijdstip eveneens in de EU. Initiatieven die voortkomen uit het nieuwe instrument dienen alle zes stappen van gepaste zorgvuldigheid te omvatten en bij elk van die stappen verschillende stakeholders te betrekken. De combinatie van multi-stakeholderinitiatieven en wetgeving zorgt voor de 'smart mix' die nodig is om impact te maken. Een externe toezichthouder zorgt ervoor dat overheid ook partij kan zijn. Daarnaast zou de Nederlandse overheid internationalisering van de sectorale initiatieven moeten aanjagen.

Belangrijk is tenslotte dat de zogeheten publiek-private partnerschappen (PPP's)

Vraag 3 van 10

Nederland heeft sinds 2016 een actieplan beleidscoherentie voor ontwikkeling. Beleidscoherentie voor ontwikkeling heeft als doel om in niet-hulp (OS) beleid schade voor ontwikkelingslanden te verminderen en synergiën en samenwerking te versterken. Het Nederlandse actieplan is in 2018 herzien en geeft een overzicht van vijf Nederlandse beleidsthema's die een invloed hebben op de ontwikkelingskansen in ontwikkelingslanden. Deze thema's zijn: (1) het tegengaan van belastingontwijking/ontduiking, (2) ontwikkelingsvriendelijke handelsakkoorden, (3) een ontwikkelingsvriendelijk investeringsregime, (4) verduurzaming van productie en handel en (5) het tegengaan van klimaatverandering.

3. Hoe kan de bovengenoemde Nederlandse inzet op beleidscoherentie voor ontwikkeling verder versterkt of verbeterd worden?

In de beleidsnota 'Investeren in Perspectief' (2018) hadden de Duurzame Ontwikkelingsdoelen (SDG's) een prominente plek. De grote, niet altijd positieve invloed die Nederland op de rest van de wereld heeft op andere beleidsterreinen bleef echter onderbelicht. Dat deze invloed groot is, wordt de afgelopen jaren duidelijk uit de Monitor Brede Welvaart en is recent bevestigd in een internationaal vergelijkend onderzoek Nederland is momenteel hekkensluiter in de Europese Spillover Index (sdgindex.org): helaas doen oneerlijke handelspraktijken en ondermijnende financieringsstromen de baten van ontwikkelingssamenwerking voor een deel teniet. Wat Partos betreft zijn de SDG's geen exclusief werkprogramma voor het ontwikkelingsbeleid, maar zijn ze ook richtinggevend voor andere beleidsterreinen. Rijksbrede beleidscoherentie voor duurzame ontwikkelingen wereldwijd komt de geloofwaardigheid van Nederland, als handelsland en pleitbezorger van mensenrechten, alleen maar ten goede.

In het nieuwe beleid zien we daarom graag het volgende terug:

- Behoudt de centrale rol van de SDG's in het Nederlandse beleid voor Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking.
- Om beleidscoherentie te bevorderen, is sinds 2019 de zogenaamde SDG-toets beschikbaar. Deze mag nog voortvarender dan tot dusverre worden toegepast. Uit onderzoek blijkt namelijk dat dat nog nauwelijks gebeurt.
- Realisering van de SDG's in 2030 is een overkoepelende doelstelling van het hele kabinet.

- In het Integraal Afwegingskader (IAK) zal de SDG-toets standaard meewegen bij wetsvoorstellen van de vijf belangrijkste coherentie-ministeries (BuHa-OS, BuZa, Financiën, EZK en LNV).
- Daarnaast geldt dat internationaal maatschappelijk verantwoord ondernemen de basis is voor een effectieve, efficiënte en coherente bijdrage van bedrijven aan de duurzame ontwikkelingsdoelen, in lijn met de OESO Richtlijnen (zie ook het SER-advies ‘Kansen pakken en risico’s beheersen, over de samenhang tussen de SDG’s en IMVO’). Door integraal IMVO-beleid wordt automatisch bijgedragen aan de SDGs, helaas geldt het niet zo dat met de SDGs automatisch wordt gezorgd voor IMVO. Zet daarom de UGPs en OESO <https://vng.nl/nieuws/een-duurzaam-coalitieakkoord-met-de-global-goals-als-kompas-richtlijnen> centraal. Nederland heeft juist op dit vlak een koploperspositie als het aankomt op multistakeholdersamenwerking (overheid, bedrijven, maatschappelijke organisaties en vakbonden) en doet er goed aan hierop voort te bouwen in de ontwikkeling en implementatie van het nieuwe instrument voor ‘sectorale samenwerking’.
- Ook binnen het ministerie van Buitenlandse Zaken moet beter worden samengewerkt tussen de verschillende afdelingen zodat er een coherent beleid ontstaat op bijvoorbeeld IMVO.
- Diverse –voor beleidscoherentie- belangrijke en actuele thema's missen nog in het actieplan en zouden hier dan ook aan moeten worden toegevoegd. Hierbij valt te denken aan beleid op veiligheid (Defensie) waaronder in het bijzonder wapenhandel (en investeringen in bedrijven die hierbij betrokken zijn), en gezondheidszorg (in het bijzonder het tegengaan van vaccin- en medicijn-ongelijkheid).

Daarnaast, specifiek ten aanzien van klimaat:

Alle beleid van de regering moet worden gericht om (minimaal) de in het coalitieakkoord benoemde 60% emissiereductie in 2030 te realiseren, zodat Nederland voldoende bijdraagt ten gunste van een maximale temperatuurstijging van 1.5 graad, in lijn met dit klimaatdoel van de VN Akkoorden van Parijs en Glasgow.

De klimaatverandering is een internationale crisis die vraagt om internationale samenwerking. Nederland moet zich daarom inzetten voor een ambitieus EU Fitfor55 pakket, dat tevens qua uitwerking voldoet aan het principe van common but differentiated responsibility en dus ontwikkelingslanden niet benadeelt in hun duurzame ontwikkeling. Nederland zet daarbij nationaal met name in op het terugdringen van het spill-over effect van haar eigen handel.

Nederland wordt in Europa voorstander van een loss & damage fonds en zet zich in voor een actieve positieve positie van de EU ten aanzien van een fonds in de internationale onderhandelingen.

Nu we enerzijds, aldus de nieuwste inzichten van het IPCC, op een kantelpunt bevinden t.a.v. klimaatverandering, en anderzijds onze energie afhankelijkheid van Rusland versneld willen verminderen, dienen een aantal stappen ondernomen te worden. In het kader van de verantwoordelijkheid van de minister voor BHOS voor coherentiebeleid is steun aan de volgende maatregelen van belang:

- Zo snel mogelijk de gasvraag binnen Nederland terugdringen.
- Bedrijven verplichten om actieplannen te publiceren om hun broeikasgasuitstoot te verlagen in lijn met het 1.5 graad-klimaatdoel van de Klimaatakkoorden van Parijs en Glasgow. Daarmee zal tevens de vraag naar fossiele brandstoffen en dus de afhankelijkheid van Rusland afnemen.
- Veel meer inzetten op energiebesparing door consumenten.

- Versneld omschakelen naar duurzame energiebronnen.

T.a.v. handelsakkoorden:

De onderhandelingen voor Europese handelsakkoorden kunnen transparanter, democratischer en inclusiever. Hun impact is te groot om de onderhandelingen te laten plaatsvinden zonder consultatie van het maatschappelijk middenveld. Nu is voor het maatschappelijk middenveld vaak niet duidelijk waarover onderhandeld wordt. Of, zoals Tanja Buzek (EESC) zei tijdens de technische briefing over handelsakkoorden in de Tweede Kamer: “Civil society organisations must be involved from Day One to flag where concerns lie during negotiations. Addressing them in time will help smoother ratification and trade to benefit all”.

Om hulp en handel effectief te kunnen combineren is het nodig dat Nederland in Europa pleit voor stevige en afdwingbare duurzaamheidshoofdstukken (Trade and Sustainable Development (TSD) hoofdstukken) in handelsakkoorden. Juist wat hierin wordt afgesproken kan bijdragen aan de duurzame ontwikkeling van een land. Op dit moment zijn deze afspraken te vaag en is het moeilijk om partnerlanden hieraan te houden. De klachtenmechanismes moeten toegankelijker voor het maatschappelijk middenveld. Dat dit nu niet goed gaat blijkt uit het lage aantal klachten bij het Single Entry Point op TSD-afspraken vanuit maatschappelijke organisaties.

Vraag 4 van 10

Vragen m.b.t. Buitenlandse Handel

Internationale handel en investeringen zijn van groot belang voor de Nederlandse welvaart en werkgelegenheid. De Nederlandse welvaart wordt voor een derde verdiend door internationale handel en een derde van onze banen zijn verbonden aan internationale handel. Onze internationale concurrentiepositie is onderhevig aan de “twin-transities” (digitalisering/innovatie en klimaat/duurzaamheid) en verschuivende geopolitieke verhoudingen. Het is voor Nederland van groot belang om het verdienvermogen te versterken nu en in de toekomst.

Strategisch en duurzaam handelsbeleid

In anticipatie op de geopolitieke en transitie-ontwikkelingen sturen ook buitenlandse staten sterker op hun nationale en internationale beleid. Zo passen staten in toenemende mate assertievere economische diplomatie toe en zetten zij economische machtsinstrumenten in om hun internationale doelen na te jagen. Nederland kan hierin niet achter blijven. De verwevenheid van ons land met de rest van de wereld is groter en kwetsbaarder dan ooit. Als onderdeel van een samenhangend buitenland beleid, zal Nederland zich toelagen op een strategisch en duurzaam handelsbeleid.

4. Hoe kan de overheid het duurzame verdienvermogen van Nederlandse bedrijven in het buitenland versterken?

Het Nederlandse verdienvermogen is gebaat bij wereldwijde en duurzame ontwikkeling. In een ongelijke wereld blijft enorm veel potentieel onbenut.

Om te komen tot duurzame en structurele ontwikkeling is inzet op versterking van het maatschappelijk middenveld in ontwikkelingslanden onontbeerlijk. Binnen de ‘gouden vierhoek’ van overheid - bedrijfsleven - kennisinstellingen – middenveld, is het middenveld dé sleutel(f)actor in het tegengaan van armoede en onrecht, en ontwikkeling die ook de armste bevolkingsgroepen ten goede komt. De Nederlandse overheid zou, omwille van de effectiviteit van haar eigen doelstellingen, maximaal moeten inzetten op het versterken van het maatschappelijk middenveld in ontwikkelingslanden.

Zorgdragen voor een internationaal level playing field waarin bedrijven bijdragen aan duurzame economische ontwikkeling door internationale richtlijnen en akkoorden op het gebied van IMVO (bv. OESO Richtlijnen, UNGPs, VN-Klimaatakkoorden) te respecteren en na te leven. Dit kan door Nederlandse bedrijven te helpen internationaal een voorsprong te nemen (bv d.m.v. invoering van nationale IMVO-wetgeving) aangezien striktere normen voor mensenrechten, arbeidsrechten, milieu en klimaat er hoe dan ook gaan komen (VN-akkoorden, EU-regulering etc.), door steun aan ambitieuze Europese IMVO-wetgeving, steun aan een juridisch bindend VN-Verdrag voor mensenrechten en bedrijven.

Sociale dialoog en samenwerking is een kracht van het Nederlandse verdienmodel en maakt het ook mogelijk om naast prijs te concurreren op duurzaamheid en kwaliteit. Door sociale dialoog in voor Nederland belangrijke landen te stimuleren wordt daar een omgeving geschapen waar juist de kwaliteiten van het Nederlandse verdienmodel meer kans heeft, met goede arbeidsverhoudingen, stabiele handelspartners en weerbare toeleveringsketens

Vraag 5 van 10

Thema's en sectoren van de toekomst

Nu de wereld in transitie is om een goede toekomst voor ons en de generaties na ons te bewerkstelligen verandert de focus van bedrijven, overheid en kennisinstellingen.

5. Op welke thema's of sectoren ziet u kansen om internationaal te ondernemen?

Nederland heeft een traditie van polderen: door middel van sociaal dialoog en een belangrijke rol voor het maatschappelijk middenveld tot duurzame afspraken komen. Sociale dialoog en samenwerking is een kracht van het Nederlandse verdienmodel en maakt het ook mogelijk om naast prijs te concurreren op duurzaamheid en kwaliteit. Door sociale dialoog in voor Nederland belangrijke landen te stimuleren wordt daar een omgeving geschapen waar juist de kwaliteiten van het Nederlandse verdienmodel meer kans heeft. Nederland onderscheidt zich door te investeren in IMVO, met thema's als arbeidsrechten, sociale dialoog, leefbaar loon en gender. In de energietransitie kan Nederland investeren in de ontwikkeling van nieuwe duurzame energiebronnen, maar ook door dat via sociale dialoog toepassen om negatieve effecten van de extractieve industrie te mijden. Goede arbeidsrelaties zijn hierbij essentieel. Een Nederlandse handelsinzet met oog voor duurzaamheid in de lokale context draagt bij aan een perspectief op kwalitatief goede banen, kansengelijkheid voor jongeren, vrouwen en meisjes in het bijzonder. Nauwe samenwerking met lokale maatschappelijke organisaties draagt bij aan verankering in de samenleving, met maximale toegevoegde waarde voor partnerlanden. Een wereld in

transitie vraagt om een vitale publieke sector, waarmee met kwaliteitsonderwijs, goede gezondheidszorg en sociale zekerheid een antwoord kan worden gegeven op telkens nieuwe vraagstukken.

Vraag 6 van 10

Samenwerking publiek-privaat en rol Midden en Klein Bedrijf (MKB)

Een succesvolle aanpak op het gebied van internationale handel vraagt samenwerking tussen burgers, bedrijven, maatschappelijke organisaties en de overheid. Het is nuttig om aan te sluiten op de behoeftes van de markt. Waar zijn bedrijven (specifiek het MKB) mee geholpen om de exportkracht en innovatiekracht te vergroten?

6. Hoe kan de overheid het bedrijfsleven (specifiek het MKB) dat internationaal onderneemt (of dat zou willen) beter ondersteunen om zaken te doen in het buitenland?

- a. Welke ondersteuning hebben bedrijven nodig om internationaal succesvol te zijn op terreinen van digitale innovatie (innovatiesamenwerking) en verduurzaming?
- b. Voor handel met welke landen (of regio's of markten) zou ondersteuning moeten zijn?
- c. Wat zou de overheid op het gebied van handelsbevordering niet meer moeten doen?

Actieve steun en betrokkenheid vanuit de regering voor multistakeholder (bedrijven, maatschappelijke organisaties en vakbonden, en overheid) IMVO-convenanten 2.0, nadat IMVO due diligence wetgeving is ingevoerd in Nederland en op een later tijdstip eveneens in de EU. Binnen deze vernieuwde convenanten kunnen maatschappelijk middenveld en overheid bedrijven helpen hoe ze wetgeving op IMVO op de meest maatschappelijk betekenisvolle wijze kunnen implementeren. Dit ten behoeve van een maximaal positief effect (vermindering van ESG-risico's en vergroting van duurzame ondernemerskansen).

We lichten hier graag de Civicus-aanbevelingen voor bedrijven uit:

- Ontwikkelen en implementeren van due diligence-procedures die tot doel hebben schending van mensenrechten te voorkomen, identificeren en verantwoorden, inclusief verwijzingen om de rechten van land-, arbeids-, inheemse en milieurechtenverdedigers te respecteren.
- Een krachtig standpunt innemen tegen represailles, bedreigingen en aanvallen op mensenrechtenverdedigers, met name degenen die pleiten voor klimaatrechtvaardigheid, vakbondsleiders en voor de rechten van inheemse gemeenschappen.
- Voer betekenisvolle consultatie met lokale gemeenschappen, de lokale, informeel-productieve sector, het publiek en het maatschappelijk middenveld en houd rekening met hun zorgen en standpunten voordat projecten worden gestart of investeringen worden gedaan die van invloed zijn op het milieu, mensenrechten, arbeidsrechten en lokale gemeenschappen.

Vragen m.b.t. Ontwikkelingssamenwerking

Nederlandse inzet op Ontwikkelingssamenwerking

Nederland is op verschillende thema's actief op gebied van ontwikkelingssamenwerking. Zo investeren we in het realiseren van de Sustainable Development Goals (SDG's) en zetten we extra in op opvang in de regio, toegang tot vaccins, klimaatadaptatie en -mitigatie. Nederland gaat door met wat goed gaat en focust op waar Nederland goed in is, zoals verbinding tussen diplomatie en ontwikkelingssamenwerking. Meer informatie over het ontwikkelingssamenwerkingsbeleid van Nederland is te vinden op www.nlontwikkelingssamenwerking.nl.

7. Waar is Nederland op het gebied van ontwikkelingssamenwerking volgens u goed in? Op welke thema's zou Nederland een aanjagende rol kunnen vervullen?

Nederland vervult een heel waardevolle specialistische-functie op het terrein van de versterking van het maatschappelijk middenveld in ontwikkelingslanden. Echter, de mondiale krimpende ruimte voor maatschappelijke actoren, zou aan moeten zetten tot een intensivering van de Nederlandse inzet op de versterking van deze ruimte. Deze ruimte is als gevolg van de COVID-crisis nog verder onder druk komen te staan.

In het nieuwe beleid zien we graag het volgende terug:

- De regering onderkent dat een toenemend aantal mensen, in het afgelopen jaar 82 miljoen mensen, op de vlucht zijn als gevolg van geweld, onderdrukking en de klimaatcrisis. In een groeiend aantal landen, nu 114 landen, gelden serieuze vrijheidsbeperkingen, bijvoorbeeld waar het gaat om de vrijheid om je uit te spreken, vredevol te protesteren, je aan te sluiten bij een vakbond, je te organiseren of op te komen voor je rechten. De coronapandemie heeft autoritair leiderschap en onderdrukking versterkt. Slechts 3,4 procent van de maatschappelijke organisaties in 196 landen is actief in een land met een open civic space. Hier staat tegenover dat bijna 70 procent van de maatschappelijke organisaties wereldwijd te maken heeft met repressie of zelfs een volstrekt gebrek aan enige vorm van civic space (Zie p16 van de de Danida Strategy for Development Cooperation: https://um.dk/en/~media/um/udviklingsstrategier/udviklingsstrategi_uk_web.pdf). Vaak zijn lokaal maatschappelijk middenveld, waaronder mensenrechtenverdedigers, vakbonden, etnische en religieuze minderheden, vrouwenrechten- en LGBTQIA+ organisaties, hiervan het slachtoffer.
- Het Civic Space Fund is recent uitgebreid met 7,5 miljoen Euro. Deze ophoging dient structureel te worden, gelet op de enorme druk op civic space wereldwijd. Inhoudelijk wordt de focus gelegd op innovatieve samenwerking met zo weinig mogelijk op voorhand opgelegde beperkingen op basis van thema en soort organisaties die hier aanspraak op kunnen maken. Dit is een eerste stap in de goede richting om te komen tot het doel 25% van de ODA-middelen via maatschappelijke organisaties te besteden.
- Het bevorderen van sociale dialoog en het samenwerken in de keten van maatschappelijke organisaties en het bedrijfsleven moet worden aangejaagd. Nederland is goed in het poldermodel en het betrekken van het maatschappelijk middenveld, hier moet ook budgettair gezien ruimte voor zijn.

- De Strategische Partnerschappen met maatschappelijke organisaties worden na deze financieringsperiode gecontinueerd en voorbereidende maatregelen voor een eventuele nieuwe call for proposals worden tijdig getroffen. Daarbij worden de uitgangspunten van de huidige partnerschappen, zoals zuidelijk leiderschap, innovatie gecontinueerd en geïntensiveerd.
- Daarnaast is het van belang dat ook andere beleidsinstrumenten toegankelijk zijn voor maatschappelijke organisaties, óók waar het publiek-private samenwerkingen betreft. Dit komt de effectiviteit van besteding van middelen ten goede. Ook kan zo uitvoering gegeven worden aan het streven een kwart van het ontwikkelingsbudget via maatschappelijke organisaties te besteden. Voorkomen moet worden dat - onbedoeld - maatschappelijke organisaties uitgesloten zijn van inschrijving. Partos zou het verwelkomen als ook expliciet naar de toegang van maatschappelijke organisaties in ontwikkelingslanden gekeken wordt.
- Ambassades spelen een belangrijke rol. Zij kunnen goed inzetten op lokale impact.

Over fragiele context waar Nederland reeds in actief is.

Volgens onderzoek van de OECD en de Wereldbank zal meer dan de helft van de armsten in 2030 leven in gebieden die geteisterd worden door hevige conflicten (WB UNDP rapport Pathways for Peace, maart 2018). De studie onderstreept het belang van inzet op conflict preventie, en Nederland heeft een sterke positie om aan deze inzet bij te dragen, met name gericht op de 'root causes' van conflict. Het aantal zeer problematische contexten (landen en hun wijdere regio) is toegenomen in de afgelopen jaren. De Sahel regio is uiterst instabiel en recentelijk is ook Ethiopië tot deze categorie toegetreden.

Werken aan een stabiele samenleving is vooral een zaak van het bestrijden van uitsluiting, van mondigheid van burgers en van een inclusieve en transparante overheid die in de eerste plaats accountable is naar de eigen burgers en niet in de eerste plaats naar internationale donoren.

Daarom is het belangrijk lokale organisaties te ondersteunen met (flexibele en meerjarige) financiering én capaciteitsopbouw. Een sterke en inclusieve lokale civil society kan het sociaal contract met de overheid opbouwen. Het is van belang dat daarbij alle burgers een stem hebben, waarbij extra aandacht nodig is voor vrouwen, meisjes en andere groepen die gemarginaliseerd zijn.

Vanwege sterke focus op Sahel, Hoorn van Afrika en MENA-regio is Nederland goed gepositioneerd als donor, en heeft Nederland relatief veel invloed in deze regio's. Daarbij heeft uitbreiding van het ambassadenetwerk in deze regio's de informatiepositie van Nederland sterker gemaakt. Het Nederlands maatschappelijk middenveld is internationaal zeer geprofileerd en hoogwaardig, en geldt als een echte topsector; dat geeft Nederland een krachtig kanaal om tot in de haarvaten van fragiele contexten te werken.

Vraag 8 van 10

Innoveren op OS

Nederlandse internationale samenwerking is flexibel en kennisintensief, we zijn vernieuwend. Zo ontwikkelt Nederland nieuwe manieren van werken en partnerschappen die daarna door bijv. de Europese Commissie en Wereldbank worden opgepakt of opgeschaald. De Nederlandse internationale samenwerking fungeert dus veelal als een creatieve en

kennisintensieve incubator (een broedplaats voor nieuwe ideeën. Nederland is een relatief kleine donor, maar als lidstaat van de EU en via bilaterale hulp kan Nederland de zichtbaarheid van EU-hulp vergroten en additionele relevante kapitaalstromen generen.

8. Op welke manier en op welk vlak kan de Nederlandse ontwikkelingssamenwerking nog meer innoveren?

Het maatschappelijk middenveld over de hele wereld heeft te maken met steeds onzekerder wordende realiteiten, in een context van wereldwijde ecologische, sociale, politieke en economische instabiliteit. De COVID- pandemie zorgt voor een intensivering van de krimpende ruimte van het maatschappelijk middenveld. Ondanks de vele uitdagingen blijft het maatschappelijk middenveld adaptief en innovatieve manieren vinden om de meeste kwetsbare mensen te ondersteunen en overheden ter verantwoording te blijven houden, maar dat is niet altijd even gemakkelijk.

De Nederlandse inzet op versterking van het maatschappelijk middenveld in ontwikkelingslanden is innovatief en vooruitstrevend. Nederland vervult met de strategische partnerschappen een interessante en uiterst relevante niche. Deze inzet en focus op Power of Voices moet daarom worden vastgehouden of zelfs uitgebreid.

Daarnaast zou innovatie gestimuleerd kunnen worden door bijvoorbeeld:

- Een innovatiefonds dat zich niet alleen richt op het aanjagen van nieuwe ideeën maar vooral investeert in het opschalen van bewezen innovatieve projecten van het maatschappelijk middenveld. Bijvoorbeeld via CIVICUS.
- Vanuit inspirerende voorbeelden van de innovatieve kracht van het maatschappelijk middenveld strategische beleid beïnvloeding doen met bi- en multilaterale organisaties, overheden en andere relevante instanties om de ruimte voor het maatschappelijk middenveld te vergroten

Innovatieve financiering van mondiale problemen

Verken interessante initiatieven, zoals het Global Public Investment (GPI) initiatief (<https://globalpublicinvestment.org/qa/>). GPI is een vernieuwend model voor de financiering van het oplossen van mondiale problemen en het investeren in global public goods, zoals een Covid-19-vaccin, of om te voldoen aan reeds overeengekomen internationale verplichtingen zoals de klimaatdoelen en de Duurzame Ontwikkelingsdoelen. GPI wordt al ondersteund door een groeiende groep experts uit bilaterale, multilaterale, grote filantropie, het maatschappelijk middenveld, kennisinstituten en private sector. Nederland zou een voorloper kunnen worden om het idee achter GPI aan te jagen en het via diverse internationale actoren op kunnen schalen.

Vraag 9 van 10

Een donor met durf

De Nederlandse internationale inzet is gedurfd, omdat we financiële investeringen koppelen aan onze diplomatieke inzet en expertise. We continueren thema's waar we traditionele meerwaarde hebben: seksuele en reproductieve rechten en gezondheid (SRGR), water, voedselzekerheid en veiligheid & rechtsorde. Daarbij kunnen we nog meer gebruik maken van het diplomatieke gewicht van o.a. de EU. We investeren in systeemverandering om te zorgen dat we de SDG's in 2030 realiseren. Met systeemverandering bedoelen we dat we de

systemen die armoede en ongelijkheid in stand houden aanpakken.

9. Op welke manier/welk vlak kan Nederland als donor nog meer durf te tonen?

- Spoedige invoering van IMVO-wetgeving in Nederland, waarin inhoudelijk volledig wordt vastgehouden aan naleving van de OESO Richtlijnen en de UNGP's. Idem in EU-verband: de regering dient niet akkoord te gaan met Europese wetgeving die onder het niveau van de OESO Richtlijnen en UNGP's ligt. Zo dient de prioritering van risico's te gebeuren op basis van de ernst van de risico's of schendingen, en niet op grond van de intensiteit van hun banden met de zakelijke relatie, zoals in het huidige voorstel van de Europese Commissie staat. Ook wordt de due diligence-verplichting fors ingeperkt door het gebruik van de term "established business relationship", terwijl IMVO-risico's voor bedrijven die opereren op de spotmarkt (zoals palmolie en sierteelt-bedrijven) hiermee deels buiten schot blijven. Verder moet de toegang tot recht en remedie voor slachtoffers van misstanden verbeterd worden (stap zes van due diligence): het 'neutraliseren' van impacts is immers niet hetzelfde als het bieden van herstel.
- Actieve inzet t.b.v. het updaten van de OESO Richtlijnen, nu 11 jaar na de laatste herziening, op thema's/onderwerpen waar de internationale gemeenschap sindsdien betekenisvolle nieuwe afspraken heeft gemaakt (o.a. de VN t.a.v. klimaat en hopelijk in 2022 biodiversiteit, de FAO, t.a.v. landrechten, de OESO t.a.v. belastingen enz).
- Nederland heeft ook traditionele meerwaarde in diens actieve steun aan mensenrechtenverdedigers en civic space. Nederland dient dit te continueren en waar nodig en mogelijk verder uit te breiden, gelet op het afnemend aantal democratische landen. Nederland zou hierbij, wellicht in samenwerking met Nederlandse maatschappelijke organisaties, in het bijzonder moeten zoeken naar vormen van ondersteuning van het maatschappelijk middenveld, inclusief verdedigers van bv arbeidsrechten, bescherming van het milieu en journalisten, in zeer repressieve staten
- De Nederlandse handelsketens verduurzamen. Zet de multistakeholderaanpak centraal. Door sociale dialoog kunnen de slechte arbeidsomstandigheden die de oorzaak zijn voor veel armoede en ongelijkheid opgeheven worden. Stimuleren van verdere Europese OS-coördinatie en afstemming.

Ten slotte: Voor werkelijke systeemverandering is een lange termijnvisie en strategie nodig, bijvoorbeeld over hulp & handel.

Vraag 10 van 10

Afrondende algemene vraag

10. Heeft u nog andere punten van aandacht die u vindt dat meegenomen dienen te worden in de nieuwe beleidsnota?

Betaal netjes onze 'fair share'. Concrete voorbeelden:

Klimaat: Hoewel in 2015 bij de COP21 in Parijs is afgesproken dat rijke landen vanaf 2020 hun historische schuld rechtekken door ontwikkelingslanden te ondersteunen met 100

miljard dollar per jaar (omgerekend zo'n 85 miljard euro per jaar) ziet het eruit dat dit bedrag niet eerder dan in 2023 wordt gehaald. Bovendien gaat het hier vooral om leningen, waardoor deze landen zich nog dieper in de schulden moeten steken. Daarnaast is minder dan de helft van het beloofde geld bestemd voor aanpassing aan klimaatverandering. Het eerlijke aandeel van Nederland, gebaseerd op onze economische kracht, bedraagt 1.7 miljard euro per jaar, bovenop het jaarlijkse budget voor ontwikkelingssamenwerking. Dit dient z.s.m. gerealiseerd te worden. De huidige afspraken hierover in het coalitieakkoord zijn ontoereikend. Daarnaast hebben de ontwikkelingslanden in Glasgow zich hard gemaakt voor het opzetten van een 'financiële faciliteit' voor het compenseren voor klimaatschade in ontwikkelingslanden. Dit is nog een gat in het Akkoord van Parijs: er zijn wel afspraken over technische samenwerking en capaciteitsopbouw, maar de hamvraag is, wie de rekeningen betaalt als er een ernstige storm opsteekt of een aanhoudende droogte optreedt. De discussie daarover wordt nu voortgezet in de Glasgow Dialogue on Loss and Damage. Hier ligt een mooie taak voor Europa en Nederland.

Humanitair: Volgens het [Humanitarian Needs Overview 2022](#), zullen dit jaar naar schatting 274 miljoen mensen humanitaire hulp nodig hebben. In totaal is de wereldwijde hulpvraag door de humanitaire gemeenschap voor 2022 gestegen naar \$41 miljard, omgerekend ruim 37 miljard euro. Nu Rusland Oekraïne is binnengevallen zullen de totale humanitaire noden alleen nog maar stijgen. De afgelopen jaren zijn de totale humanitaire noden in de wereld sneller gestegen dan de beschikbare financiering. Vorig jaar was er een [tekort van \\$19,1 miljard](#).

Het humanitaire appeal voor Oekraïne is als 1 van de weinige responses ter wereld bijna volledig gefinancierd, dat komt onder andere omdat het veel in het nieuws is. Andere crises die niet in het nieuws zijn, zoals Somalië, Zuid-Soedan en Jemen, zijn niet minder urgent maar daar is veel minder financiering voor beschikbaar. Er moet niet alleen humanitaire hulp komen voor Oekraïne, er moet ook meer flexibele en meerjarige noodhulp in het algemeen komen. Dat is effectiever en efficiënter.

Humanitaire donoren, waaronder Nederland, hebben middels het ondertekenen van de [Grand Bargain](#) in 2016 toegezegd om zich in te zetten voor het verkleinen van het tekort aan humanitaire financiering. Nederland is van oudsher een betrouwbare en flexibele donor, maar ook Nederland draagt in vergelijking te weinig bij in vergelijking met een fair share. Nederland zou op basis van een fair share berekening 951 miljoen euro moeten bijdragen aan humanitaire hulp. In de begroting van 2022 is 438 miljoen euro begroot wat neerkomt op een extra nog benodigde bijdrage van ruim 500 miljoen euro.

Gezondheid/coronapandemie: In totaal vraagt de Wereldgezondheidsorganisatie om [16,8 miljard US dollars](#) waarvan de bijdrage voor Nederland voor 2022 neerkomt op 390 miljoen US dollars. Deze middelen vullen het zogenaamde ACT-Accelerator. Uit de ACT-A wordt onder meer COVAX gefinancierd, maar ook het versterken van gezondheidssystemen dat naast het bestrijden van de huidige coronapandemie ook belangrijk is voor toekomstige pandemieën. Het Nederlandse fair share is omgerekend 345 miljoen euro. Op dit moment heeft Nederland 70 miljoen euro bijgedragen: er is dus nog 275 miljoen euro extra nodig.